

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII

Na podstawie programu nauczania i podręcznika „Geografia bez tajemnic 7” WSiP

Ogólne kryteria oceniania

W procesie oceniania obowiązuje zasada kumulacji wymagań. Otrzymanie oceny wyższej wiąże się z koniecznością spełnienia wymagań na oceny niższe.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń opanował najbardziej elementarne wiadomości, które są niezbędne do dalszej nauki.

- **Wiedza:** z pomocą nauczyciela wyjaśnia podstawowe pojęcia geograficzne, wymienia obiekty geograficzne.
- **Umiejętności:** odczytuje pojedyncze symbole z legendy mapy i wskazuje obiekty na globusie i mapie.
- **Postawa:** wykazuje chęć do pracy i przy wsparciu nauczyciela wykonuje zadania.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń opanował wiedzę o umiarkowanym stopniu trudności, ważną w codziennym życiu.

- **Wiedza:** wyjaśnia podstawowe pojęcia, z pomocą nauczyciela omawia podstawowe cechy oraz lokalizuje najważniejsze obiekty geograficzne.
- **Umiejętności:** samodzielnie czyta mapę, posługuje się skalą i rozróżnia pojęcia, zjawiska. Potrafi wyciągnąć proste wnioski z tekstu lub schematu/ilustracji.
- **Postawa:** w sytuacjach typowych pracuje samodzielnie.

Ocena dobra (4)

Uczeń sprawnie operuje zdobytą wiedzą i potrafi ją zastosować w praktyce.

- **Wiedza:** omawia współzależności i powiązania geograficzno – przyrodnicze charakteryzuje krajobrazy.
- **Umiejętności:** samodzielnie rozwiązuje zadania geograficzne z wykorzystaniem umiejętności matematycznych i korzysta i czyta różne z mapy.
- **Postawa:** jest aktywny na lekcji.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń w pełni opanował zakres materiału przewidziany podstawą programową i potrafi ją wykorzystać w kolejnych etapach kształcenia.

- **Wiedza:** posiada bogaty zasób wiedzy, wyjaśnia zależności zachodzące w środowisku.
- **Umiejętności:** analizuje wykresy (klimatogramy), wyciąga logiczne wnioski przyczynowo - skutkowe oraz sprawnie rozwiązuje zadania geograficzne z wykorzystaniem umiejętności matematycznych, podaje argumenty i ocenia wpływ człowieka.
- **Postawa:** pracuje całkowicie samodzielnie.

Ocena celująca (6)

Uczeń wyraźnie wykracza poza standardowy program nauczania i wykazuje się wiedzą w sytuacjach nietypowych.

- **Wiedza:** posiada wiedzę wykraczającą poza podręcznik i swobodnie łączy wiedzę z różnych działów przyrody i geografii i innych przedmiotów.
- **Umiejętności:** rozwiązuje nietypowe zadania problemowe.
- **Postawa:** bierze udział w konkursach geograficznych, przygotowuje prace dodatkowe.

Wyróżniono następujące wymagania programowe: konieczne (K), podstawowe (P), rozszerzające (R), dopełniające (D) i wykraczające poza program nauczania (W).

- Wymagania **konieczne (K)** – obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.
- Wymagania **podstawowe (P)** – obejmują wymagania z poziomu K oraz wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.
- Wymagania **rozszerzające (R)** – obejmują wymagania z poziomów K i P oraz wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, dotyczące zagadnień bardziej złożonych i nieco trudniejszych, przydatnych na kolejnych poziomach kształcenia.
- Wymagania **dopełniające (D)** – obejmują wymagania z poziomów K, P i R oraz obejmują wiadomości i umiejętności złożone dotyczące zadań problemowych, o wyższym stopniu trudności.
- Wymagania **wykraczające (W)** – stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych, złożonych

DZIAŁ	WYMAGANIA EDUKACYJNE
I. Środowisko przyrodnicze Polski cz. 1.	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń wskazuje na mapie położenie Polski i wybrane krainy geograficzne Polski. Wyjaśnia strefę oświetlenia, w której znajduje się Polska; podaje przykłady czynników klimatotwórczych. Wyjaśnia wpływ wybranego przez siebie czynnika na klimat w Polsce. Potrafi rozróżnić i wyjaśnić pojęcia: klimat i pogoda. Na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów dla różnych regionów Polski. Wymienia składniki pogody. Na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji opisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych. Wskazuje na mapie Karpaty i Sudety. Wyjaśnia, co to jest orogeneza. Własnymi słowami wyjaśnia, jak orogenezy przyczyniły się do powstawania gór w Polsce. Wyjaśnia, jak powstaje lodowiec. Wskazuje na mapie obszary występowania krajobrazu polodowcowego. Wymienia kilka cech krajobrazu pojezierzy. Podaje kilka przykładów surowców występujących w Polsce. Podaje po jednym przykładzie zastosowania surowców energetycznych, metalicznych, chemicznych i skalnych. Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P) Uczeń określa położenie Polski w Europie. Wskazuje na mapie i nazywa kilkanaście krain geograficznych Polski. Wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na warunki klimatyczne w Polsce. Na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski. Podaje pełną nazwę strefy i typu klimatu Polski. Odczytuje wartości z klimatogramów dla różnych miejsc w Polsce. Wyjaśnia przyczyny zmienności pogody w Polsce. Opisuje właściwe zachowanie podczas ekstremalnych zjawisk atmosferycznych. Podaje nazwy orogenez. Wyjaśnia pojęcie erozji. Wskazuje na mapie i nazywa łańcuchy górskie Europy, które powstały podczas orogenezy alpejskiej. Wyjaśnia pojęcie krajobrazu młodoglacjalnego. Podaje cechy jezior morenowych i rynnowych. W przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach Polski. Klasyfikuje surowce według grup: energetyczne, metaliczne, chemiczne i skalne. Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R) Uczeń odczytuje z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów położonych na N, S, W oraz E w Polsce. Wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form rzeźby terenu na klimat. Podaje przyczyny występowania w Polsce klimatu umiarkowanego typu przejściowego. Podaje wybrane cechy klimatu Polski i nazwy sześciu klimatycznych pór roku. Opisuje powstawanie opadów orograficznych i cienia opadowego. Opisuje pogodę wynikającą z napływania różnych mas powietrza w poszczególnych porach roku. Na wybranych przykładach omawia wpływ pogody na funkcjonowanie działalności rolniczej, transportowej i turystycznej. Podaje przykłady wewnętrznych i zewnętrznych

	procesów rzeźbotwórczych. Na schemacie rozpoznaje i nazywa formy akumulacyjne i erozyjne działalności lądolodu. Wskazuje obszary występowania surowców mineralnych w Polsce. Wyjaśnia, jaka jest różnica pomiędzy kopaliną a surowcem mineralnym. Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopelniające – D) Uczeń nazywa wody wewnętrzne Polski oraz oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową dla skrajnych miejsc w Polsce. Nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce. Na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i okresu wegetacyjnego w Polsce. Wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski. Na podstawie klimatogramów porównuje różnice klimatyczne w różnych miejscach w Polsce. Na podstawie danych statystycznych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach. Wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych. Na schemacie rozpoznaje budowę fałdową i zrębową. Wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia. Podaje cechy i formy terenu charakterystyczne dla krajobrazów staroglacjalnego i młodoglacjalnego. Podaje przykłady surowców, które zapewniają Polsce samowystarczalność. Ocenia wpływ występowania i wykorzystania niektórych surowców na gospodarkę i życie ludzi. Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W) Uczeń ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z geograficznego położenia Polski. Wymienia konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej oraz równoleżnikowej Polski. Porównuje i omawia wpływ poszczególnych czynników i mas powietrza na klimat w Polsce w poszczególne pory roku. Wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatotwórczymi a cechami klimatu w Polsce. Prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce. Na wybranych przykładach wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi w różnych porach roku. Uzasadnia różnice pomiędzy budową Sudetów i Karpat. Na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek geologiczno-tektonicznych Europy. Wymienia nazwy i wskazuje na mapie przebieg granic trzech głównych zlodowaceń. Wyjaśnia, w jaki sposób powstały: morena czołowa, sandr i pradolina. Opisuje powstawanie węgla kamiennego i soli kamiennej. Omawia konsekwencje uzależnienia Polski od importu niektórych surowców energetycznych.
II. Środowisko przyrodnicze Polski cz. 2.	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń wyjaśnia pojęcia rzeka główna, dopływ, zlewisko, dorzecze. Wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek. Wyjaśnia pojęcie powódź, podaje przyczyny oraz sposoby zapobiegania powodziom. Wskazuje Morze Bałtyckie na mapie. Wymienia niektóre cechy morza. Podaje nazwy państw leżących nad Morzem

Bałtyckim. Wymienia czynniki glebotwórcze. Podaje przykłady gleb występujących w Polsce. Podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i gospodarczych funkcji lasu. Wymienia formy ochrony przyrody w Polsce.

Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P)

Uczeń charakteryzuje walory przyrodnicze Wisły i Odry oraz uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy. Wyjaśnia pojęcie wezbranie. Wymienia rodzaje powodzi. Omawia cechy fizyczne i chemiczne Morza Bałtyckiego. Podaje przykłady organizmów słodko- i słonolubnych żyjących w Morzu Bałtyckim. Opisuje etapy powstawania gleby. Omawia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby. Wymienia dominujące typy genetyczne gleb. Wyjaśnia pojęcie lesistość. Na podstawie mapy podaje nazwy obszarów z najwyższą i najniższą lesistością. Na podstawie danych omawia zmiany wskaźnika lesistości. Wskazuje na mapie i nazywa wybrane parki narodowe w Polsce. Charakteryzuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych.

Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R)

Uczeń omawia znaczenie gospodarcze Odry. Proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy. Wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym. Określa wpływ zbiorników retencyjnych na występowanie i skutki powodzi. Korzysta z mapy, odczytuje wielkość zasolenia Morza Bałtyckiego oraz wyjaśnia przyczyny jego zróżnicowania i niskiego zasolenia. Zna nazwę skały macierzystej i rodzaje gleb w Polsce. Wymienia rodzaje lasów. Na podstawie zdjęć, filmu lub obserwacji w terenie rozróżnia rodzaje lasów. Wyjaśnia rolę lasu w regulowaniu stosunków wodnych. Wskazuje na mapie i nazywa większość parków narodowych w Polsce oraz charakteryzuje ich walory przyrodnicze. Podaje przykłady rezerwatów przyrody.

Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopełniające – D)

Uczeń wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek. Porównuje reżim rzeczny polskich rzek z reżimem rzek południowej Europy. Klasyfikuje i wyjaśnia naturalne i antropogeniczne przyczyny powstawania powodzi. Omawia wpływ typu zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi. Nazywa i wskazuje na mapie główne zatoki, cieśniny i wyspy Morza Bałtyckiego. Nazywa i ocenia różne metody ochrony wód Bałtyku i jego zasobów. Wskazuje na mapie obszary występowania różnych gleb. Ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb. Omawia zróżnicowanie przestrzenne lesistości w Polsce. Podaje przyczyny degradacji lasów. Podaje przykłady obiektów przyrodniczych wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W)

	Uczeń nazywa i wskazuje na mapie rzeki główne Polski oraz ich dopływy. Na przykładach dokonuje oceny zagrożeń powodziowych. Opisuje genezę powstawania Morza Bałtyckiego. Zna i wymienia rodzaje wybrzeży Bałtyku. Nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort. Na podstawie profilu rozpoznaje rodzaje gleb. Charakteryzuje zbiorowiska leśne: bór, grąd, ols, łęg. Wskazuje na mapie, nazywa i charakteryzuje walory przyrodnicze wszystkich parków narodowych w Polsce. Wymienia nazwy i charakteryzuje wybrane obszary chronione w najbliższej okolicy.
III Podział administracyjny i ludność Polski na tle Europy	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka, oraz państwa sąsiadujące z Polską. Podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce. Wyjaśnia, co to jest gęstość zaludnienia. Na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności. Wyjaśnia pojęcia: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty. Podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynników urodzeń i zgonów. Odczytuje wartości z piramidy płci i wieku. Wyjaśnia, czym jest migracja, i podaje przyczyny migracji zagranicznych. Wymienia mniejszości narodowe mieszkające w Polsce. Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P) Uczeń wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami. Wskazuje na mapie i omawia przebieg granic Polski. Rozróżnia i wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozmieszczenia ludności. Wskazuje i nazywa regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia. Podaje przyczyny spadku dzietności w Polsce i w Europie. Na podstawie piramidy demograficznej omawia strukturę płci i wieku. Odróżnia i wyjaśnia pojęcia: emigracja i imigracja. Podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych. Na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie struktury wyznaniowej w Polsce i w Europie. Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R) Uczeń wymienia nazwy i wskazuje na mapie 12 województw. Wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny. Dopasowuje nazwy stolic do 12 województw. Omawia, w jaki sposób wysokość nad poziomem morza, sieć rzeczna i występowanie surowców naturalnych wpływają na rozmieszczenie ludności. Podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce. Na podstawie wzoru oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej. Interpretuje kształty piramidy płci i wieku. Wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny. Na podstawie piramidy wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności w różnych grupach wiekowych. Podaje przykłady migracji zagranicznych wynikających z przyczyn przyrodniczych, gospodarczych, ekonomicznych i politycznych. Omawia zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej.

	Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopełniające – D) Uczeń wskazuje na mapie wszystkie województwa. Podaje ich nazwy i wymienia ich stolice. Szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia. Na podstawie wykresów porównuje i omawia średnią gęstość zaludnienia w Polsce i w innych krajach. Na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym kraju europejskim, podając czynniki wpływające na to rozmieszczenie. Wymienia skutki starzenia się społeczeństwa. Na podstawie piramid płci i wieku porównuje strukturę demograficzną ludności w różnych krajach Europy. Wskazuje wyże i niższe demograficzne. Podaje przyczyny powstawania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych. Opisuje rozmieszczenie Polonii na świecie. Podaje nazwy państw i miast z dużą liczbą Polaków. Podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce. Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W) Uczeń charakteryzuje podział administracyjny Polski. Na podstawie mapy opisuje przebieg granic. Na podstawie danych klasyfikuje granice Polski według ich długości i przyporządkowuje im właściwe państwa sąsiadujące. Wymienia przyczyny i omawia trendy zmian rozmieszczenia ludności w Polsce i w innych krajach Europy. Opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach. Prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności, uwzględniając czynniki gospodarcze, demograficzne i ekonomiczne. Wymienia wyzwania stojące przed Polską i innymi krajami Europy związane ze starzeniem się społeczeństw. Wymienia i omawia przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i w Europie. Opisuje aktualne zmiany zachodzące w strukturze narodowościowej i wyznaniowej ludności w Polsce.
IV. Struktura zatrudnienia i procesy urbanizacji	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń podaje nazwy trzech sektorów gospodarki. Wyjaśnia, czym jest bezrobocie. Na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie bezrobocia w Polsce. Podaje przyczyny i skutki bezrobocia. Wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja. Wymienia nazwy trzech największych miast w Polsce. Podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze. Opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej. Wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej. Podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców ze wsi do miast. Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P) Uczeń układa sektory gospodarki w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia. Podaje przykłady związku pomiędzy wykształceniem a możliwością znalezienia pracy. Na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku

pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce. Na podstawie map i wykresów porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i w innych krajach Europy. Na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach Europy. Na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce. Przyporządkowuje główne funkcje do wybranych miast w Polsce. Wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej. Na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce. Na podstawie piramidy płci i wieku charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej.

Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R)

Uczeń omawia strukturę zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki. Wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce. Wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzących po transformacji gospodarczej. Określa warunki uznania osoby za bezrobotną. Rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny i ekonomiczny. Omawia czynniki lokalizacji i wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój. Wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej. Podaje przykłady społecznych i gospodarczych skutków migracji ze wsi do miast. Wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi.

Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopełniające – D)

Uczeń podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce. Na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności w Polsce ze strukturą zatrudnienia w innych krajach europejskich. Wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia usług w Polsce. Samodzielnie wyszukuje informacje na temat aktualnych zmian poziomu bezrobocia w Polsce. Na podstawie materiałów określa wpływ pandemii COVID-19 na rynek pracy w Polsce i w Europie. Wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji. Na rysunku rozróżnia aglomerację monocentryczną i policentryczną. Podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji. Na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce oraz porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast. Podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja. Identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich. Opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich. Udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu obszarów wiejskich na przykładach wybranych gmin. Wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi.

Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W)

Uczeń na przykładach omawia zmiany w strukturze wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce. Uwzględniając przemiany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany poziomu bezrobocia. Na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach. Podaje warunki, jakie musi

	spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta. Na przykładach określa zmiany i współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce. Omawia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym w strefach podmiejskich dużych miast i ocenia ich skutki. Porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich. Proponuje sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.
V Gospodarka Polski na tle Europy	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa. Wymienia elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Podaje przykłady roślin uprawnych i zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce. Podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce. Wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych. Wyjaśnia, czym jest przemysł. Wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce. Na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce. Wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii. Podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii wykorzystywanych w codziennym życiu. Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P) Uczeń na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce. Na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach. Wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce. Na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce. Podaje przykłady głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce z roślin zbożowych, okopowych, oleistych i innych roślin przemysłowych. Na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki. Dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy. Podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach. Podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii. Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R) Uczeń wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstw na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej. Omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce. Na zdjęciu rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce. Na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw: żyta, pszenicy, buraka cukrowego i ziemniaków oraz chowu bydła i trzody chlewnej. Na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii. Wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki. Na

	podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed 1989 rokiem oraz obecnie. Określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce. Porównując dane, ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich. Na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach. Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopełniające – D) Uczeń omawia warunki pozaprzrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce. Na podstawie danych porównuje i omawia zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach Europy. Omawia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce. Wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej. Określa warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim. Wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie. Wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce. Wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii. Podaje przykład miejsca występowania klastra przemysłowego i wskazuje jego główne miasta. Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W) Uczeń podaje nazwy i wskazuje na mapie obszary w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa. Na podstawie własnej wiedzy omawia rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce. Charakteryzuje wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce. Wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki. Omawia warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze rozwoju energetyki w województwie wielkopolskim. Wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski. Na podstawie źródeł omawia przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce. Dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii. Podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii.
VI Usługi w Polsce na tle Europy	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego. Wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu. Podaje przykłady środków transportu i środków łączności. Określa wpływ niektórych rodzajów transportu na życie ludzi. Podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych. Podaje przykłady działalności zaliczanej do gospodarki morskiej. Wskazuje na mapie i podaje nazwy trzech portów morskich w Polsce. Podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski. Rozpoznaje na

fotografiach typowe atrakcje turystyczne Polski. Podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeży Bałtyku i Małopolski. Opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce. Na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem.

Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P)

Uczeń podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych. Wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw. Określa wpływ transportu i łączności na życie ludzi. Wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne. Wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej. Podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej na Morzu Bałtyckim. Wyjaśnia, czym jest walor turystyczny. Podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej. Wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Pobrzeża Bałtyku. Na podstawie materiałów lub prezentacji udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski.

Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R)

Uczeń podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu. Ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w usługach. Wymienia zalety różnych środków transportu. Na podstawie danych porównuje zmiany liczby pasażerów poszczególnych lotnisk w Polsce oraz rodzaje towarów przewożonych za pomocą różnych środków transportu. Na wybranym przykładzie omawia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych. Omawia znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych. Wymienia zalety transportu kontenerowego i podaje przyczyny zmian wielkości transportu kontenerowego w polskich portach. Podając przykłady, ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski. Korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych. Omawia atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce.

Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopelniające – D)

Uczeń określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski. Wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców. Porównuje zalety transportu samochodowego i kolejowego w przewozie osób i ładunków. Identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych. Wyjaśnia na przykładach związków pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych. Określa czynniki wpływające na perspektywy rozwoju polskiego rybołówstwa i przemysłu stocznioowego. Omawia czynniki rozwoju przetwórstwa rybnego w Polsce. Proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce. Prezentuje wybrane walory turystyczne Polski,

	zwracając uwagę na konieczność ich ochrony. Na wybranych przykładach omawia wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeży Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach. Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W) Uczeń podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki. Przedstawia zalety i wady transportu morskiego i przesyłowego w kontekście zmieniających się okoliczności politycznych w Europie Środkowej i Wschodniej. Na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną. Omawia przyszłe kierunki rozwoju polskiej gospodarki morskiej. Uzasadnia konieczność stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do zasobów Morza Bałtyckiego. Wymienia i charakteryzuje ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski i projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie.
VII Relacje między elementami środowiska geograficznego	Wymagania na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ (Konieczne – K) Uczeń wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski. Odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu. Podaje przykłady walorów kulturowych regionu, takich jak stroje, gwara, potrawy i tradycje. Podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie. Podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące podczas przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych. Na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnia korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej. Wyjaśnia, jak rozumie pojęcie mała ojczyzna. Wymagania na ocenę DOSTATECZNĄ (Podstawowe – P) Uczeń, korzystając z różnych źródeł i map tematycznych, charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego własnego regionu. Opisuje rozmieszczenie ludności w regionie i określa, gdzie znajdują się siedziby jego władz. Opisuje przykłady walorów kulturowych regionu. Na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw i zakładów przemysłowych w regionie. Dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej i korzysta z mapy w terenie. Wyjaśnia, czym są euroregiony. Przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki i rozrywki. Wymagania na ocenę DOBRĄ (Rozszerzające – R)

	Uczeń charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy. Podaje przykłady i omawia przyrodnicze walory regionu. Przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu. Podaje liczbę mieszkańców regionu lub województwa. Określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie. Prowadzi dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej. Wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi. Rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny. Wymagania na ocenę BARDZO DOBRĄ (Dopełniające – D) Uczeń rozpoznaje skały występujące we własnym regionie. Wyjaśnia wybrane procesy demograficzne zachodzące w regionie w odniesieniu do procesów zachodzących w całym kraju, w tym przyrost lub ubytek naturalny, migracje i zmiany struktury społecznej. Podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których znany jest region. Projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie. Na podstawie wyszukanych źródeł informacji po zakończeniu wycieczki porządkuje oraz prezentuje zebrane materiały. Przeprowadza prostą analizę korzyści i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań przyjętych w regionach zagranicznych. Wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby. Wymagania na ocenę CELUJĄCĄ (Wykraczające – W) Uczeń wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu. Prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie samodzielnie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych. Prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu. Na podstawie zebranych informacji przekazuje uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc. Wymienia nazwy i wskazuje na mapie euroregiony. Na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego, przyrodniczego i kulturowego oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.
--	--

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH NA LEKCJACH GEOGRAFII

Dostosowanie wymagań edukacyjnych następuje na podstawie:

1. orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym;
2. orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania;
3. opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się;
4. innej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującej na potrzebę takiego dostosowania;
5. rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów (dotyczy uczniów objętych w szkole pomocą psychologiczno-pedagogiczną);
6. opinii lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego.

Dostosowanie wymagań:

1. powinno dotyczyć form i metod pracy z uczniem
2. nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych
3. nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego

W ramach warunków i form wsparcia umożliwiających realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych konieczna jest indywidualizacja i dostosowanie procesu edukacyjnego do możliwości ucznia z niepełnosprawnością poprzez realizację zaleceń z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, opracowanie i wdrożenie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego (IPET) oraz modyfikację metod, form i warunków.

Uczeń o inteligencji niższej niż przeciętna - dostosowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Dostosowania:

1. Omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności.
2. Pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie.
3. Podawanie prostych poleceń.
4. Unikanie trudnych pojęć.
5. Pokazywanie zdjęć, schematów, filmów jako przykładów.
6. Wolniejsze tempo pracy.

Uczeń słabowidzący - dostosowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Dostosowania:

- Umieszczenie ucznia w pierwszej ławce i naprzeciwko tablicy i zapewnienie wystarczającego oświetlenia.
- Praca z modelami i formami, które może uczeń dotknąć.
- Stosowanie dużej czcionki na papierze np. żółtym.
- Zachęcanie ucznia do korzystania z przyborów pisarskich o ciemnej i grubej kresce.
- Wspieranie i zadawanie pytania – „co widzisz?” w celu kontroli widzianego obrazu.
- Słowne objaśnienia wszystkiego co jest pokazywane.
- Czytanie tekstów i poleceń.

Uczeń słabosłyszący - dostosowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego programu edukacyjno – terapeutycznego.

Dostosowania:

1. Posadzenie ucznia blisko nauczyciela, którego będzie dobrze słyszał i czytał wypowiedzi z jego ust.
2. Umożliwienie uczniowi odwracania się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi.
3. Mówienie wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji.
4. Unikanie nadmiernej gestykulacji i odwracania głowy.
5. Dbanie o spokój i ciszę w klasie oraz eliminowanie hałasu.
6. Upewnianie się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszącego.
7. Dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia.
8. Częste zwracanie się do ucznia niesłyszącego w celu mobilizowania go do lepszej koncentracji uwagi.
9. Nieuwzględnianie przy ocenie prac pisemnych dziecka błędów wynikających z niedosłuchu.
10. Wydłużanie czasu na opanowanie koniecznych i podstawowych wiadomości zawartych w programie nauczania.
11. Przy ocenie osiągnięć ucznia doceniać: aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych.

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną - dostosowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Dostosowania:

1. Postrzeganie konkretnego ucznia bez presji wymogów programowych, z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa.
2. Zredukowanie do minimum tematyki o wysokim stopniu abstrakcji.
3. Nauczanie na konkretach i ciągle odwoływanie się do doświadczenia ucznia.
4. Korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych.
5. Ciągłe dostarczanie wskazówek w trakcie pracy i stosowanie powtórzeń.
6. Ograniczanie instrukcji słownych na rzecz słownopokazowych.
7. Ciągła kontrola działań ucznia.
8. Upewnianie się, czy uczeń rozumie treści.
9. Umożliwianie pracy w małych grupach i korzystania ze wsparcia i kompetencji kolegów.
10. Rozpoczynanie od rzeczy prostych i stopniowanie trudności.

Uczeń w spektrum autyzmu w tym z zespołem Aspergera - dostosowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Dostosowania:

1. Zminimalizowanie lub całkowite wyeliminowanie elementów rozpraszających.
2. Posadzenie ucznia blisko nauczyciela.
3. Zachowanie schematu pracy i stałości działań edukacyjnych.
4. Wcześniejsze informowanie o zmianach.
5. Używanie prostego i jednoznacznego języka.
6. Treści abstrakcyjne uzupełniane np. rysunkiem, zdjęciem, filmem lub modelem.
7. Uwzględnianie nadwrażliwości ucznia na niektóre bodźce i odpowiednie na nie reagowanie.
8. W razie potrzeby wydłużanie czasu przeznaczonego na wykonywanie poszczególnych zadań i prac pisemnych.
9. Powtarzanie poleceń i sprawdzanie stopnia ich zrozumienia.
10. W miarę możliwości sprawdzenia wiedzy ucznia w preferowanej przez niego formie.
11. Dzielenie trudniejszego lub dłuższego zadania na kilka części

Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – dysgrafia - dostosowania na podstawie opinii z poradni

psychologiczno-pedagogicznej.

Dostosowania:

1. Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści.
2. Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być takie same, jak dla innych uczniów.
3. W miarę możliwości dawanie uczniowi do wklejenia gotowej notatki z lekcji.
4. Jeżeli nauczyciel nie może odczytać pracy pisemnej ucznia, umożliwia jemu jej odczytanie lub udzielenie ustnej odpowiedzi.
5. Dopuszcza pisanie prac pisemnych drukowanymi literami lub na komputerze.

Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – dysleksja - dostosowania na podstawie opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dostosowania:

1. Unikanie głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie.
2. Kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń.
3. Zmniejszenie ilości poleceń do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie.
4. Wydłużenie czasu pracy ze względu na wolne tempo czytania.
5. Ograniczanie tekstów do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku.
6. Preferowanie wypowiedzi ustnych.
7. Dzielenie na mniejsze partie materiału programowego.
8. Dzielenie sprawdzianu z dużej partii materiału na kartkówki.
9. Nieocenianie błędów, lecz tylko treści.
10. Systematyczne przeglądanie notatek w zeszycie.
11. Zauważanie i docenianie postępów.

Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – dysortografia - dostosowania na podstawie opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dostosowania:

1. Ocenianie merytorycznej strony pracy pisemnej ucznia.
2. Systematyczne przeglądanie notatek w zeszycie.
3. Zauważanie i docenianie postępów.

Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – dyskalkulia - dostosowania na podstawie opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dostosowania:

1. Ukazywanie przydatności matematyki w życiu codziennym.
2. nakłanianie do „głośnego myślenia” podczas rozwiązywania zadań.
3. Unikanie oceniania metody, którą uczeń dochodzi do wyniku.
4. Docenianie chęci wyliczenia zadania.
5. Zauważanie i docenianie postępów.

Uczeń z ADHD (Zespół Nadpobudliwości Psychoruchowej z Deficytem Uwagi) - dostosowania na podstawie opinii lub orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dostosowania:

1. Posadzenie ucznia w pierwszej ławce i blisko nauczyciela.
2. Formułowanie poleceń w sposób prosty, dosłowny i jednoznaczny.
3. Wymaganie znajomości skrótów lub uproszczonych pojęć.
4. Dzielenie dłuższego materiału i złożonych poleceń na etapy.
5. Upewnianie się, że uczeń zrozumiał polecenie.
6. Kontrolowanie stopnia skupienia uwagi.
7. Za pomocą dyskretnych sygnałów przekierowywanie uwagi ucznia na zadanie.
8. Podczas lekcji umożliwienie kontrolowanego ruchu.
9. Stosowanie czytelnych, graficznych form notatek.
10. Wspieranie ucznia w organizacji i porządku miejsca do nauki.
11. Docenianie wysiłku i wkładu pracy.
12. Dbanie o pozytywne wzmocnienia.